

Vertalen

Er zijn vertalingen gemaakt van teksten uit muziekstijlen binnen de klassieke muziek. En andersom. Er is literatuur vertaald en op klassieke muziek gezet.

Begin met vertalen.

Kies een lied wat je fantastisch lijkt, wat je raakt. Dat stuk vertalen schrijft makkelijk. Er zijn grenzen bedacht door de schrijver. Dit werkt makkelijker dan wanneer je doelloos, grenzeloos schrijft, zoals Michael Douglas in de film "Wonder Boys" uit 2000.

Ik leg je uit hoe ik van Peter Goemans leerde te vertalen. Met succes.

Samen met Pieter Goemans vertaalde ik een aantal liedjes uit Engelse en Amerikaanse musicals.

Wie is Pieter Goemans?

Pieter is vooral bekend door het liedje "Aan de Amsterdamse grachten".

Het werd in 1956 voor het eerst gezongen door John Kraaykamp in een café op het Leidseplein.

Pieter overleed in 2000. De brug, waar Pieter inspiratie op deed voor zijn lied: "Aan de Amsterdamse grachten" is de brug op de hoek van de Leidsegracht en de Prinsengracht in Amsterdam. Daar liep hij overheen als hij naar het café ging waar hij uiteindelijk "Aan de Amsterdamse Grachten" heeft geschreven.

Deze brug is naar hem vernoemd op 6 juni 2008. Zijn dochter Ida en een kleinzoon schroefden de naam Pieter Goemansbrug op deze brug.

Wat leerde ik van Pieter Goemans?

1 Schrijf geen verkleinwoordjes.

Bij het Nederlandse lied is het gevaar groot dat het gevoel niet goed wordt weergegeven door verkleinwoordjes. Doe het niet.

2 In mijn vertalingen komt geen rijm voor dat niet rijmt, zoals André Hazes in zijn vertaling van "My way" voornaam meent te kunnen laten rijmen op eenzaam.

Een ander voorbeeld van een tekst die ik niet zing omdat het niet rijmt is: "Hoe jij heette, dat ben ik vergeten".

3 Vertaal de tekst letterlijk. Dit stuk tekst noemen wij "Schimmel" of "werktitel".

4 Ontdek de basis, het eenvoudige rijmschema en het ritme van een makkelijke tekst. Kies geen ingewikkeld, gecompliceerd voorbeeld.

5 Schrijf spreektaal

6 Ontdek “Het Idee” van de tekst.
Daar zoek je woorden voor.

7 Sla een stap over als je die niet begrijpt. Later vul je die stap in, als alles op zijn plaats valt tot één hele tekst. Dan heb je de “helicopterview”, het overzicht en vul je lege plekken in of verbeter je plekken.

#Vraag.

Hoe vertaal je “Ben” van Michael Jackson?

Hoe vertaal je “The Coffee Song” van Bob Hilliard.

De stijl van Pieter Goemans.

Lees dit gedicht dat volgens Pieter het mooiste is dat hij ooit vertaald heeft. Hier volgt het origineel (William Butler Yeats) en de vertaling van Pieter Goemans. Dit gedichtje staat in de inleiding van “A town like Alice” van Neville Shute.

How many loved your motions of glad grace,
And loved you with love false or true ...
But one has loved the pilgrim soul in you,
And loved the sorrow in your changing face.

Hoe velen waren door jouw blij lijf niet in staat
tot liefde’s recht of onoprecht bewijs?
Maar één houdt van jouw ziel op pelgrimsreis,
en van de pijn in je veranderend gelaat.

Pieter werkt volgens klassieke regels die ik als volgt heb samengevat.

Werkwijze van jouw eigen vertaling

Kies een eenvoudig liedje zonder gecompliceerde rijm.

Zoek in het woordenboek synoniemen voor één woord.

Zoek een Engelse tekst die bijvoorbeeld aansluit bij een krantenartikel zoals “Black and Blue” uit “Ain’t Misbehavin”.

Vertaal ieder woord.

Zoek synoniemen voor de synoniemen.

Je vindt dan meerdere betekenissen in het Nederlands van één Engels woord.

Vertaal ook de spreekwoorden, gezegden, begrippen en woordcombinaties.

(de “zon staat” hoog aan de hemel = the “sun is” high in the sky). |

Nu begrijp je de tekst exact. Soms kun je de klank van woorden gebruiken om de betekenis ervan weer te geven: “Girl” van John Lennon is door Harrie Geelen voor Frank Groothof vertaald: “Oh girl!” naar “Aaaah!”.

Een klank kan een gevoelsuiting zijn waar voor een woord dat je “spreek zingt” de toonhoogte van de muziek gebruikt wordt. Door de liedjes te vertalen is er veel veranderd in het ritme, en soms ook iets in de oorspronkelijke melodie.

Van daaruit kan er een scat solo ontstaan.

Vaak zul je met tekstregels, begrippen of coupletten moeten schuiven of zelfs zinnen niet vertalen, om in het Nederlands te zeggen wat er oorspronkelijk bedoeld wordt (“Luck be a Lady” uit Guys en Dolls).

Engels kan zeer omslachtig zijn (Noël Coward: “A room with a view” - beginners). Zoek rijm met het achterwaartse woordenboek. Laat het af en toe even bezinken. Wanneer je ontspant, komen de woorden vanzelf. Gebruik je fantasie.

Probeer een liedje voor een man zo te vertalen dat het ook door een vrouw gezongen kan worden, of andersom, (“Mr Cellophane” bijvoorbeeld).

Of bewerk een solo tot een duet of een duet tot een solo.

Schrijf iets voor één zelfde stem voor twee.

Of voor twee naar één. Verander de “Ik” figuur, het enkelvoud in meervoud, en het liedje kan opnieuw gebruikt worden.

Kies een werktitel.

Zoek een compromis tussen je eigen persoonlijke verhaal van je vertaling en de vorm en schrijfstijl (grammatica, rijm, versvoet, alliteraties = stafrijm = gelijkheid van aanvangsklanken: kind noch kraai, appel en ei, huis en hof).

Maak er levende literatuur van. Het persoonlijke verhaal hoeft niet herkenbaar te blijven, maar het dient als uitgangspunt om het voor jezelf te ontwikkelen.

Gebruik de juiste leestekens. Begin iedere regel met een hoofdletter.

Neem een adempauze bij de komma’s en de punten.

Adem altijd aan het eind van een geschreven regel.

Let er op dat de klinkers en de medeklinkers allemaal werkelijk rijmen.

Leg de klemtonen op de juiste lettergrepen.

In de literatuurlijst staan de boeken die ik gebruik, maar je kunt natuurlijk ook beginnen met een Engels - Nederlands woordenboek.

Nu komt de werkelijke vertaling.

Kies een idee.

Vertaal de laatste regel van het lied: de “punchline” of “pay off”.

Kies een rijmklank voor de laatste lettergrepen, de hoekstenen.

Weet hoeveel regels voor het idee nodig zijn.

Zie de binnenrijm van het oorspronkelijke lied en gebruik dat ook. Wees niet bang om een idee te verwerpen als je je niet kunt houden aan het oorspronkelijke rijmschema.

Schrijf je in de stijl van de RAP, dan gelden andere regels: de klinker rijmt.

Maar waag je daar niet aan. Het is een nieuwe stijl.

Eigen werk: (geput uit alle indrukken die je al reeds hebt opgedaan in je leven. Alles wat je al reeds geleerd hebt. Good composers steel, bad composers borrow.